

100 000 nya lärare behövs de närmaste fem åren

Följderna av en långvarig konflikt är alltid förödande. Återuppbyggnad är mödosam process och det tar lång tid att läka de psykiska och fysiska skadorna som uppstått. De som drabbas är vanliga människor – kvinnor och män, vuxna och barn, gamla som unga. Afghanistan är just ett sådant land som har genomlidit årtionden av krig och konflikt, något som satt djupa spår i bland annat landets utbildningssystem. Idag finns, enligt siffror från Rädda Barnen, omkring 100 miljoner barn runt om i världen som inte har en skola att gå till eller saknar tillgång till en riktig grundutbildning. Hälften av dessa barn lever i områden som är eller har varit drabbade av krig och konflikt.

TEXT: MALIN LAGER

I den afghanska konstitutionen som antogs förra sommaren står det att ”Alla afghanska barn har rätt till grundskoleutbildning, som gratis ska tillhandahållas av den afghanska staten”. Efter talibanernas fall och Unicefs *Back to School*-kampanj 2002 var tillströmningen till skolorna enorm. Vissa undersökningar indikerar att det har skett en femfaldig ökning av antalet inskrivna elever i afghanska skolor under de senaste sex åren. Aldrig tidigare har så många barn som nu gått i skolan. Men trots den enorma ökningen under de senaste åren ser verkligheten annorlunda ut enligt den rapport som kom ut i november 2006, författad av den brittiska organisationen *Oxfam Inter-*

national. Rapporten visar att nästan hälften av alla barn i Afghanistan, omkring sex miljoner, fortfarande inte går i skolan eller saknar tillgång till utbildning.

I ett land som Afghanistan är det flera faktorer som spelar in för att familjer ska kunna skicka sina barn till skolan, till exempel närheten till skolan, säkerhet och tillgången till utbildade lärare. Ett av de största hindren är dock den rådande fattigdomen i landet. Många familjer har helt enkelt inte möjlighet att prioritera utbildning för sina barn. Dessa tvingas fokusera på att överleva och skaffa mat för dagen. Det är oftast flickorna som stannar hemma och hjälper till att sköta hushållet.

FN:s millenniemål siktar på att till år 2015 halvera fattigdomen i världen. Ett av de till antalet åtta millenniemålen säger att ”alla barn, både pojkar och flickor, ska få gå i grundskola och kunna slutföra sin utbildning”.

Utmaningarna inför att bygga upp och utveckla ett väl fungerande utbildningssystem i Afghanistan är enorma. Så tidigt som 1984 började SAK stödja den afghanska staten efter att konflikter raserat stora delar av utbildningssystemet. SAKs arbete inom utbildning är alltjämt en prioriterad verksamhet.

Amir Mansory arbetar som rådgivare för kvalitets- och forskningsutveckling på SAKs kontor i Kabul och han berättar om några av framtidens största utmaningar så som han ser det.

Det första steget för det afghanska utbildningsministeriet var att fastställa den nationella utbildningsstrategi som innehåller riktlinjer, policies, strategier och mål för de insatser som krävs för att bygga upp ett fungerande utbildningssystem på nytt.

Strategin blev klar i december 2006 och sträcker sig över en femårsperiod. Den är ett första försök till att samlas och samarbeta kring gemensamma

Panjshir i juni 2007. Två glada pojkar i en blandklass. Men lärarbristen i Afghanistan blir allt mer påtaglig.

► mål om hur man kan möta milleniemålen.

Sex av SAKs skolkonsulenter har varit delaktiga i framtagandet av den nationella utbildningsstrategin. Amir Mansory själv satt med som teknisk rådgivare i en av arbetsgrupperna och bidrog med data och egna erfarenheter och kunskaper.

– Jag är själv nöjd med slutresultatet. Det var ett hårt arbete och många olika åsikter. Det största problemet var att det inte fanns tillräckligt med fakta att basera rapporten på, säger Mansory.

Strategins ursprungliga budget var 2,7 miljarder dollar. I slutänden beviljades dock bara tio procent – 270 miljoner dollar. Mansory tror att det kommer bli tufft att möta de uppsatta målen eftersom så lite pengar beviljades. Han förklarar att det är bra att regeringen nu har den nationella utbildningsstrategin som ett styrdokument men att det i praktiken är en helt annan uppgift när det gäller att implementera och möta de uppsatta målen.

– Det kommer att innebära hårt arbete under lång tid, längre än någon strategi idag kan planera för, kommenterar Mansory.

Utmaningar för framtiden

Enligt en nationell utredning som presenterades 2005 framgår att brist på och tillgänglighet till skolor är de två främsta orsakerna till landets låga inskrivningssiffror, som idag ligger kring 42 procent för alla grundskoleelever över hela landet. I landets mer svårtillgängliga regioner är möjligheten att gå i skolan minimal, i vissa fall helt obefintlig. Ofta ligger skolorna långt från hemmet och många barn tvingas gå långa sträckor för att komma till skolan.

Bristande säkerhet i stora delar av landet är också ett problem. En rapport från *Human Rights Watch* från 2006 visar att antalet nedbrända eller vandaliserade skolor är relativt lågt. Trots detta är det många familjer som inte vågar skicka sina barn till skolan på grund av rädsla för deras säkerhet. Förra året rapporterades cirka 15 incidenter bland SAKs egna skolor. Det handlade om hot,

bränder eller annat sabotage.

Mansory förklarar att SAK trots allt har varit förskonat från allvarigare attacker mot skolor och lärare. Han tror att det beror på det goda ryktet och det nära samarbetet med lokalbefolkningen som har besparat SAK allvarigare attacker under årens lopp.

Bristen på skolbyggnader är alarmerande. Efter år av konflikt har mellan 75 och 80 procent av alla skolbyggnader antingen skadats eller totalförstörts. Dock har det under de senaste två åren byggts omkring 2 000 nya skolor. Mansory förklarar att ett annat problem är den snabbt växande befolkningen i landet.

– En afghansk familj har i genomsnitt 6,5 barn. Detta ställer till med

nas fortfarande många och endast 28 procent av de tjänstgörande lärarna är kvinnor. Det finns ett behov av att utbilda drygt 50 000 fler grundskollärare och ytterligare lika många till behöver rekryteras och utbildas inom de närmaste fem åren.

– Brist på kvinnliga lärare minskar möjligheterna för flickor att gå i skolan. Det är svårt att hitta kvinnor som har slutfört någon slags utbildning och som dessutom är villiga att jobba som lärare i svårarbetade områden som i provinserna Nuristan eller Paktika, säger Mansory.

Att höja kompetensen bland de redan existerande lärarna är nödvändigt. Endast 17 procent av alla aktiva lärare har idag en professionell lärar-

Nyutexaminerade lärare vid lärarutbildningcentret i Jalalabad.

problem eftersom skolsystemet inte hinner växa i samma takt och bygga tillräckligt många skolor så att det räcker till för alla barn.

Läraryr

Enligt Mansory utgör emellertid bristen på utbildade lärare det största problemet.

– Jag ser inte att det är varken säkerheten eller tillgången eller närheten till skolor som utgör det största problemet idag. Vad är det för nytta med en skolbyggnad om det inte finns lärare som kan undervisa eleverna?

Enligt Oxfams rapport finns det just nu mellan 140 000 och 143 000 lärare runt om i landet men det sak-

► SKOLBYGGEN

- Bristen på skolbyggnader är alarmerande. 75-80 procent av alla skolbyggnader antingen skadats eller totalförstörts.
- Dock har det under de senaste två åren byggts omkring 2 000 nya skolor.
- Under de senaste åren har cirka 1 100 skolor byggts eller reparerats genom det afghanska utbildningsministeriet.
- Genom det så kallade Nationella solidaritetsprogrammet, NSP, där Svenska Afghanistankommittén är verksam har det de senaste två åren byggts över 300 skolor.
- Övriga 500 skolor har byggts av andra externa organisationer.

utbildning. Efter ett test genomfört av utbildningsministeriets avdelning för lärarutbildning fann man att endast tio av 200 testade lärare som genomförde samma prov som sina elever fick godkänt.

SAK arbetar med att utbilda både kvinnliga och manliga lärare för att höja och utveckla deras kompetens och driver sex olika lärarutbildningscentra i städerna Jalalabad, Ghazni och Taloqan. Målet med lärarutbildningen är att höja ämneskompetensen bland redan aktiva lärare. SAKs skolkonsulenter erbjuder sedan hjälp och kommer med råd till lärare i deras dagliga arbete ute i skolorna.

Man har inte tappat hoppet

Många unga afghaner verkar emellertid tycka att livet är bättre nu än vad det var under talibantiden. Trots ett växande missnöje bland befolkningen och de många svårigheter som afghanerna idag upplever verkar de flesta överens om att det sker framsteg inom utbildningssektorn – fler går i skolan nu än någonsin tidigare och flickor har (åtminstone enligt lag) samma rätt till utbildning som pojkar.

Mansory menar dock att det inte bara går att fokusera på utveckling av utbildningssektorn. Det handlar inte bara om utbildning. Det handlar inte bara om att bygga fler och fler skolor. För att det ska kunna ske en positiv utveckling inom utbildningssektorn krävs en övergripande social utveckling i Afghanistan, som måste ske parallellt med utveckling och expansion av utbildningssektorn.

– Det är så många olika faktorer som spelar in för att vi ska kunna upprätthålla en positiv och hållbar utveckling i det här landet, säger han och fortsätter: Är det inte fred och stabilitet i landet finns ingen säkerhet. Finns ingen säkerhet så kan ingen arbeta. Utan lön, inga lärare. Finns inga lärare kommer inga elever. Finns inga elever sker ingen utbildning och finns det inget behov av utbildade människor finns ingen framtid... ■

Malin Lager är SAKs informatör på kontoret i Kabul.

SOME RIGHTS RESERVED

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial Sweden License. To view a copy of this license, visit creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/